

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Igor Zgoliński (przewodniczący)

SSN Dariusz Kala

SSN Marek Motuk (sprawozdawca)

w sprawie **J. M.**

oskarżonego z art. 77 pkt 1 ustawy o rachunkowości i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 9 maja 2023 r.

skargi obrońcy w trybie art. 539a § 1 k.p.k.

od wyroku sądu odwoławczego – Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 10 listopada 2022 r., sygn. akt XXIII Ka 479/22

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego Katowice - Wchód w Katowicach

z dnia 24 stycznia 2022 r., sygn. akt III K 1006/18

i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Katowicach do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy Katowice - Wschód w Katowicach wyrokiem z dnia 24 stycznia 2022 r., sygn. akt III K 1006/18:

1. uznał oskarżonego J. M. za winnego tego, że *„jako osoba zobowiązana - zarządca obiektów budowlanych należących do Wspólnoty Mieszkaniowej Nieruchomości przy ul. [...] w K., w okresie od 19 grudnia 1999 r. do 31 grudnia 2014 r. w K. wbrew przepisom ustawy nie prowadził ksiąg rachunkowych Wspólnoty Mieszkaniowej Nieruchomości przy ul. [...] w K.”*, czym wyczerpał znamiona występkę z art. 77 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 1994 r., Nr 121, poz. 591 z późn. zm.) – i za to, na mocy art. 77 pkt 1 ww. ustawy i art. 33 § 1 i 3 k.k., wymierzył mu karę grzywny w wysokości 30 stawek dziennych, przyjmując jedną stawkę za równoważną kwocie 20 złotych;
2. uznał oskarżonego J. M. za winnego tego, że *„w okresie od października 2012 r. do listopada 2016 r. w K. pełniąc funkcję zarządcy obiektów budowlanych należących do Wspólnoty Mieszkaniowej Nieruchomości przy ul. [...] w K., poprzez niewykonanie remontu balkonów oraz loggi w budynkach, nie zapewnił bezpieczeństwa użytkowania obiektów budowlanych”*, czym wyczerpał znamiona występkę z art. 91a ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. z 1994, nr 89, poz. 414 z późn. zm.) – i za to, na mocy art. 91a ww. ustawy i art. 33 § 1 i 3 k.k., wymierzył mu karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych, przyjmując jedną stawkę za równoważną kwocie 20 złotych;
3. na mocy art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 i 2 k.k. wymierzył oskarżonemu karę łączną grzywny w wysokości 120 stawek dziennych, przyjmując jedną stawkę za równoważną kwocie 20 złotych;
4. uznał oskarżonego J. M. za winnego tego, że *„w okresie od marca 2005 r. do 28 listopada 2014 r. w K., jako zarządca obiektów budowlanych należących do Wspólnoty Mieszkaniowej Nieruchomości przy ul. [...] w K. i jako członek zarządu Wspólnoty Mieszkaniowej Nieruchomości przy ul. [...] w K., działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził Wspólnotę Mieszkaniową Nieruchomości przy ul. [...] w K. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w łącznej kwocie 11.160,36 zł, na którą składa się kwota wynagrodzenia dodatkowego wypłaconego sobie w łącznej wysokości 3835 zł, dodatkowego*

- wynagrodzenia wypłaconego B. J. w łącznej wysokości 5520 zł oraz koszty pochodne w wysokości 1805,36 zł, poprzez wprowadzenie pokrzywdzonego w błąd co do faktu wykonywania prac dodatkowych, za które wypłacono dodatkowe wynagrodzenia, a które rzeczywiście nie zostały wykonane”,* czym wyczerpał znamiona występuku z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. – i za to, na mocy art. 286 § 1 k.k., wymierzył mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności;
5. na mocy art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 k.k. warunkowo zawiesił wykonanie orzeczonej wobec oskarżonego w pkt 4 wyroku kary pozbawienia wolności na okres próby w wymiarze 1 roku;
 6. na mocy art. 72 § 1 pkt 1 k.k. zobowiązał oskarżonego do informowania kuratora sądowego o przebiegu okresu próby raz na kwartał w formie pisemnej;
 7. na mocy art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego obowiązek naprawienia w całości wyrządzonej przestępstwem szkody poprzez zapłatę na rzecz Wspólnoty Mieszkaniowej Nieruchomości przy ul. [...] w K. kwoty 11 160,36 zł;
 8. zasądził od oskarżonego na rzecz oskarżyciela posiłkowego Wspólnoty Mieszkaniowej Nieruchomości przy ul. [...] w K. kwotę 2 688 zł tytułem zwrotu wydatków związanych z ustanowieniem pełnomocnika;
 9. zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe w kwocie 420 zł tytułem opłaty i w kwocie 26 898,45 zł tytułem wydatków.

Apelacje od ww. wyroku Sądu Rejonowego Katowice - Wschód w Katowicach wnieśli oskarżony oraz jego obrońca, zaskarżając to orzeczenie w całości.

Sąd Okręgowy w Katowicach – po rozpoznaniu wniesionych apelacji – wyrokiem z dnia 10 listopada 2022 r., sygn. akt XXIII Ka 479/22, uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu Katowice - Wschód w Katowicach.

Skargę w trybie art. 539a § 1 k.p.k. od ww. wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach wniósł prokurator, zaskarżając to orzeczenie w całości na niekorzyść oskarżonego.

Skarżący zarzucił „*naruszenie art. 437 § 2 k.p.k. in fine poprzez uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania pomimo braku konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości*”.

Zarzucając powyższe, prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi odwoławczemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga jest zasadna i zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 539a § 3 k.p.k. skarga od wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania, może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 k.p.k. lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Skargę tę może wnieść również strona, która nie zaskarżyła wyroku sądu pierwszej instancji (na co wskazuje brak odesłania w art. 539f k.p.k. do ograniczeń ujętych w art. 520 § 2 k.p.k.). Przepis art. 539a § 3 k.p.k. został powiązany z przepisem art. 437 § 2 k.p.k., zgodnie z którym uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub jeżeli konieczne jest przeprowadzenie na nowo przewodu w całości (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2019 r., IV KS 3/19, LEX nr 2616241).

Dokonując analizy uzasadnienia zaskarżonego wyroku należy podzielić stanowisko skarżącego prokuratora, że w niniejszej sprawie powodem wydania kasatoryjnego orzeczenia nie była żadna z przesłanek, które ustawodawca wymienił w art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. Co prawda sąd odwoławczy w pisemnych motywach rzeczonego wyroku zwerbalizował konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, niemniej przedstawione przezeń zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania – takiej potrzeby nie uzasadniają. Kompleksowa lektura tego wyroku wskazuje, że uchybienia, które zdaniem sądu *ad quem* zaistniały w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, generują *de facto* konieczność uzupełnienia postępowania dowodowego. Z przedmiotowego uzasadnienia wprost bowiem wynika, że sąd odwoławczy widzi jedynie konieczność dopuszczenia dowodu z opinii biegłego informatyka (a to w celu pozyskania danych księgowych znajdujących się na komputerze należącym do wspólnoty mieszkaniowej) oraz dowodu z uzupełniającej opinii biegłego z zakresu rachunkowości, który to biegły dysponując danymi odtworzonymi ze wspomnianego komputera, miałby wypowiedzieć się co do kwestii prowadzenia we wspólnocie mieszkaniowej ksiąg rachunkowych w okresie od 1999 r. do grudnia 2014 r.

Zestawiając poczynione przez organ *ad quem* konkluzje z przyjętą przezeń podstawą kasatoryjną, należy wskazać, że konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości zachodzi wówczas, gdy sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa procesowego, co skutkowało, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2018 r., I KZP 3/19). Tymczasem w przedmiotowej sprawie, sąd odwoławczy – poza ogólnym odwołaniem się do „*skali i rangi uchybień jakich dopuszczono się w zaskarżonym wyroku*” – nie stwierdził takiego naruszenia przepisów procesowych, które uzasadniałoby potrzebę powtórzenia wszystkich już dokonanych przez sąd *a quo* czynności. Efekty przeprowadzonej przez sąd drugiej instancji kontroli odwoławczej wskazują na konieczność dokonania nowych czynności, ale nie powtórzenia dotychczasowych. Stąd też nie można uznać, aby wynik postępowania apelacyjnego w niniejszej sprawie determinował konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego. Wprost przeciwnie, w realiach tej sprawy nic nie stało na przeszkodzie, by w tym zakresie Sąd Okręgowy w Katowicach – dostrzegając potrzebę dokonania określonych ustaleń i czynności – poczynił i przeprowadził je samodzielnie, do czego zresztą obligował go aktualny model postępowania odwoławczego.

Nadto, co szczególnie znamienne, przedstawione przez sąd *ad quem* zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania, dotyczyły wyłącznie czynu, który zarzucono oskarżonemu z art. 77 pkt 1 ustawy o rachunkowości. W odniesieniu zaś do dwóch pozostałych czynów, tj. występku z art. 91a ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane oraz występku z art. 286 §1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., sąd drugiej instancji w tej części uzasadnienia nie zawarł jakichkolwiek wskazań i w ogóle nie stwierdził, aby w tym zakresie sprawy doszło naruszeń skutkujących koniecznością przeprowadzenia na nowo przewodu w całości. Trzeba zauważyć, że w sprawach złożonych przedmiotowo lub podmiotowo niezbędność ponowienia przewodu w całości należy odnieść do poszczególnych czynów albo do poszczególnych oskarżonych. Wykładnia funkcjonalna omawianej podstawy uchylenia orzeczenia wskazuje, że należy ją odczytać z perspektywy przedmiotu rozpoznania na przewodzie sądowym. Przedmiotem tym jest kwestia odpowiedzialności karnej

oskarżonego za zarzucany czyn (przedmiot procesu). W tym kontekście chodzi tu o przewód sądowy w aspekcie materialnym, a nie formalnym. Łączność przedmiotowa lub podmiotowa spraw powoduje bowiem, że są one rozpoznawane na jednym organizacyjnie przewodzie sądowym, choć jako odrębne sprawy mogą też stanowić przedmiot odrębnych postępowań (zob. D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2023, art. 437). Jeśli w niniejszej sprawie sąd odwoławczy uznał, że rozstrzygnięcie co do czynu z art. 91a ustawy Prawo budowlane nie uwzględniało pełnego materiału dowodowego i oparte było na wadliwym wnioskowaniu, to sanowanie tego rodzaju uchybień (w niniejszej sprawie nie zachodził przypadek z art. 454 § 1 k.p.k.) nie wymagało przeprowadzenia na nowo przewodu w całości. Ten warunek wydania wyroku kasatoryjnego, niewątpliwie restrykcyjny, nie powinien być interpretowany w sposób rozszerzający. Konkluzja ta dotyczy również rozstrzygnięcia sprawy co do czynu z art. 286 §1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., które zdaniem sądu odwoławczego oparte zostało na dowolnych lub sprzecznych ustaleniach. Skoro zatem sąd okręgowy co do wymienionych czynów dostrzegał odnotowane wady, to samodzielnie powinien ocenić materiał dowodowy w sposób swobodny, pełny i wszechstronny, respektując zasady prawidłowego rozumowania oraz wskazania wiedzy oraz doświadczenia życiowego. Ocena ta powinna być jednocześnie skonfrontowana z zarzutami apelacji oskarżonego i jego obrońcy. Od tej aktywności sąd odwoławczy jednak bezpodstawnie się uchylił. Obowiązujący model procesu karnego nie wyklucza możliwości weryfikacji przez sąd odwoławczy sposobu dokonywania ocen i ustaleń sądu pierwszej instancji, ale wprost obliuguje do zaprezentowania własnych rozważań w sytuacji podniesienia w apelacji zarzutu obrazy art. 7 k.p.k., a nawet własnych ustaleń faktycznych. Oceny sądu odwoławczego wcale nie muszą przybierać formy hipotez lub sugestii. Gdy uprawnienia do tego stan sprawy, powinny być klarowne, jednoznaczne, a nawet cechować się stanowczością (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2021 r., sygn. akt V KS 12/21).

Reasumując, motywy zaskarżonego orzeczenia kasatoryjnego nie pozwalają uznać, by w niniejszej sprawie zaistniały okoliczności wskazane w art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k., które uzasadniałyby – zgodnie z treścią tego przepisu – uchylenie orzeczenia

pierwszoinstancyjnego. W tym stanie rzeczy, zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy w Katowicach dyspozycji art. 437 § 2 k.p.k. należało uznać za trafny.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.